11 ta' Jannar, 1965.

Imħallfin:

S.T.O. Prof. Sir Anthony J. Mamo, O.B.E., C.St.J., Q.C., B.A., LL.D., President.
Onor. T. Gouder, LL.D.
Onor. J. Flores, B.L.Can., LL.D.

Onorevoli Toni Pellegrini M.L.A. ne

versus

Onorevoli Edward G. Arrigo C.B.E. ne. et.

Appell — Interess Ġuridiku

Biex wieħed jappella jeħtieġ li jkollu interess ġuridiku u għalhekk jekk it-talbiet ta' l-attur jiġu respinti interament il-konvenut ma jistax jappella.

Jekk l-appell prinċipali jiġi dikjarat inammissibili, anke l-appell inċidentali għandu jitqies inammissibili.

Il-Qorti, Rat iċ-ċitazzjoni preżentata fil-Prim'Awla tal-Onorabbli Qorti Ċivili li biha l-attur Onorevoli Pellegrini nomine wara li ppremetta illi fis-sebgħa u għoxrin ta' Frar, 1964 ġie konċess lilu mill-esponenti illi jagħmel "political broadcast" fuq it-television, liema broadcast skond ftehim bejn il-partijiet kellha tkun ta' durata ta' għaxar minuti; li l-istess "political broadcast" skond ma normalment isir ġie debitament "filmed" u "sound recorded" u mgħoddi għal wiri mir-rappreżentant legali tal-konvenut nomine, sabiex fil-ħin stabbilit jiġi projettat fuq it-televiżjoni; li meta l-istess "political broadcast" tal-attur ġie projettat fuq li screen, dana ma ntweriex u ma nstemgħax lit-telespettaturi kif effettivament ġie "filmed" u "sound recorded", b'mod li t-telespettaturi ma setgħux isegwu sewwa l-ftuħ ta' l-istess "political broadcast" prerekordjat mill-attur; li l-konvenut ġie debitament interpellat sabiex jerġa jiġi projettat fuq it-television lokali l-istess "political broadcast" tal-attur, kif kien ġie debitament "filmed" u "sound recorded", iżda inutilment, talab li prevja occorrendo d-dikjarazzjoni illi l-konvenut nomine ma pprojettax fis-sebgħa u għoxrin ta' Frar, 1964, fuq li screen tat-television il-versjoni preparata mill-attur u debitament approvata għal wiri billi ma ġietx murija lit-telespettaturi l-ewwel parti ta' l-istess taħdita — il-konvenut nomine jiġi kkundannat sabiex fi żmien qasir u perentorju li jiġi lilu prefiss, juri fuq it-televiżjoni lokali l-"political broadcast" tal-attur, kif oriġinarjament kienet ġiet "filmed" u "sound recorded" fli Studios tal-konvenut nomine — salva kwalunkwe azjoni għad-danni li l-attur nomine jintenta f'ġudizzju separat.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut nomine li qal:—

1. Illi d-deċiżżjoni tal-Awtorita tax-Xandir ta' Malta

li ma tilqax it-talba tal-attur nomine biex tiġi ripetuta x-xandira tat-taħdita *politika tas-sebgħa u għoxrin ta' Frar*, 1964, hija deċiżżjoni li l-istess Awtorità ħadet taħt il-poteri li għandha u bħala parti mill-funzjonijiet mogħtija lill-istess Awtorità skond *l-Ordinanza XX tal-1961 u dik id-deċiżżjoni* mhiex sindakabili u ma tistax tiġi kontestata quddiem il-Qorti.

2. Illi bla preġudizzju tal-premess, id-deċiżżjoni tal-Awtorità tax-Xandir ta' Malta kienet ġusta u korretta.

3. *Illi* l-eċċipient nomine ma *kellu* qatt ebda obbligu lejn l-attur li jirrepeti t-trasmissjoni in kwistjoni fil-każ illi xi kliem tat-taħdita ma jinstemgħax.

Rat is-sentenza ta' dik il-Qorti ta' l-għaxra *ta' Marzu*, 1964 li biha wara li rriteniet illi bejn il-partijiet kien intervjena kuntratt li fis-sebgħa u għoxrin ta' Frar, 1964, l-Awtorità tax-Xandir konvenuta kellha tieħu ħsieb ix-xandir bit-televiżjoni (apparti milli wkoll fuq ir-Rediffusion) tad-diskors tal-attur u in vista ta' dan hija kienet marbuta kontrattwalment miegħu, irrispinġiet l-eċċezzjoni tal-insindikabilità tad-deċiżżjoni tal-Awtorità konvenuta li ma tirrepetix it-trasmissjoni ,iżda laqgħet l-eċċezzjoni sollevata mill-konvenut nomine fit-tieni lok u mingħajr preġudizzju ta' dik tal-insindakabilità ċioe li d-deċiżżjoni tal-Awtorità *tax-Xandir ma tirrepetiex* ix-xandira kienet fil-meritu tagħha ġusta u korretta u konsegwentement irrespinġiet it-talbiet tal-attur kif dedotti fil-penultimu paragrafu tal-att fiċ-ċitazzjoni — u ordnat illi li spejjeż jibqgħu bla taxxa, ħlief għal ispejjeż tal-aċċess u li spejjeż u drittijiet ta' wara l-ħin tar-reġistru li għandhom jitħallsu nofs kull wieħed mill-partijiet, wara li kkunsidrat:—

. . . Omissis . . .

Rat in-nota ta' l-appell tal-konvenut nomine u l-petizzjoni tiegħu li biha talab illi s-sentenza ta' l-ewwel Qorti tiġi riformata billi tiġi konfermata in kwantu irrespinġiet it-talbiet ta' l-attur u revokata in kwantu ddeċidiet li bejn il-partijiet kien intervjena kuntratt u in kwantu wkoll irrespinġiet l-eċċezzjoni ta' l-insindakabilita tad-deċiżżjoni ta' l-Awtorita tax-Xandir, billi jiġi deċiż illi l-imsemmija eċċezzjoni ta' l-insindakabilita tiġi akkolta u illi bejn il-partijiet ma nterveneWx rapporti kontrattwali in konnessjoni ma l-imsemmi diskors ta' l-attur — bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-attur.

Rat ir-risposta ta' l-attur li qal illi s-sentenza ta' l-ewwel Qorti relativament għall-kapi li minnhom il-konvenut qed jappella hi ġusta u timmerita konferma u fl-istess ħin appella inċidentalment u talab li dik is-sentenza tiġi revokata in kwantu irrespinġiet it-talba tiegħu u ordnatlu jħallas parti mill-ispejjeż billi, wara li jiġu respinti l-eċċezzjonijiet kollha tal-konvenut, it-talba tiegħu tiġi milqugħa bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-konvenut.

Rat l-atti kollha tal-kawża semgħet it-trattazzjoni tal-kwistjoni infraskritta u kkunsidrat:—

Rigward l-appell prinċipali tal-konvenut:

Il-Qorti ssollevat id-dubju jekk u sa fejn hemm lok għal dan l-appell mid-deċiżżjoni ta' l-ewwel Qorti fuq punt preliminari meta, in definitiva, it-talbiet ta' l-attur ġew, bis-sentenza ta' dik il-Qorti, interament respinti, u l-kawża ġiet imħollija għas-sentenza fuq dan l-inċident.

Fil-fehma tal-Qorti hi l-aktar ħaġa ċara illi l-konvenut ma kellu ebda lok u ebda dritt legali li jappella prinċipal-

ment, kif għamel mis-sentenza ta' l-ewwel Onorabbli Qorti.

Għal appell jinħtieġ, bħal ma jinħtieġ għal istituzzjoni ta' kawża, l-interess ġuridiku. Anzi, kif jingħad fil-"Commentario del Codice di Procedura Civile" ta' Pisanelli, Scialoja u Mancini (Vol. VI § 130) "l'interesse il quale serve di fondamento al giudizio di appello deve avere un'origine più precisa e più certa, e quindi debb'essere più concreto di quello che richiedesi per la introduzione di un giudizio. L'appello è dato per riparare la sentenza dei primi giudici: onde per ammettersi è necessario che si abbia interesse ad ottenerne la riparazione, ossia che la sentenza dei primi giudici arrechi un'offesa positiva al diritto del litigante."

Is-sentenza in kwistjoni ma arrekat ebda preġudizzju positiv għad-dritt tal-konvenut, **relatat s'intendi, mal-kawża li ġiet deċiża bis-sentenza**, u difatti l-konvenut mhux jitlob bl-ebda mod il-modifika ta' dik is-sentenza in kwantu iddisponiet mid-domandi ta' l-attur, imma qed jitlob il-konferma tagħha, **biss għal raġuni diversa.**

L-interess ġuridiku li jintitola parti f'kawża li tappella mis-sentenza, jikkonkretezza ruħu fis-**sokkombenza**.

Hemm każijiet eċċezzjonali bħal dak ċitat mill-konvenut in re "Chapelle vs. Borg Olivier" (Vol. V p. 356) li fihom is-sentenza għalkemm tkun tat raġun lill-appellant tkun infkorriet f'nullita li jista anki jkun **apparenti** l-interess ta' l-appellant li jneħħi l-vizzju tas-sentenza apparentement favur tiegħu jkun evidenti.

Każijiet ta' din ix-xorta huma għal kollox speċjali li kwalunkwe każ, id-diskussjoni tagħhom hi rrilevanti għall-finijiet preżenti.

Ir-regola tibqa illi parti tista tappella biss jekk tkun 'sokkombenti'. S'intendi s-sokkombenza tista tkun to'ali jew parzjali, imma sokkombenza jinhtieġ illi jkun hemm biex jista jingħad illi l-litigant għandu nteress ġuridiku u kwindi dritt li jappella mis-sentenza. Dan hu hekk għaliex skop ta' l-appell hu li jiġi rimedjat għall-istat ta' vjolazzjoni tad-dritt ta' l-appellant kaġunata mis-sentenza *kif inhi*.

Fil-każ tagħna, il-konvenut ma kien 'sokkombenti' flebda **sens veru legali tal-kelma** kif sejjer jingħad, anqas parzjalment, **dejjem naturalment, b'riferenza għall-meritu tal-kawża kif intavolat mill-attur permezz taċ-ċitazzjoni tiegħu.**

B'din iċ-ċitazzoni l-attur talab — għar-raġunijiet premessi minnu — illi l-konvenut ikun ikkundannat biex jarġa juri fuq it-televiżjoni lokali d-diskors politiku kif oriġinarjament kien "filmed" u "sound recorded". **Din id-domanda — ċioe dak kollu li talab l-attur kontra l-konvenut fil-kawża — ġiet bis-sentenza integralment miċħuda.**

Kontra t-talba ta' l-attur, il-konvenut oppona fl-ewwel lok, eċċezzjoni preliminari fis-sens illi d-deċiżżjoni ta' l-Awtorita rappresentata minnu li ma terġax turi dak il-broadcast kienet insindakabbli u ma setgħatx tiġi kontestata quddiem il-Qorti. Imbagħad oppona żewġ *eċċezzjonijiet fil-meritu* fis-sens illi dik id-deċiżżjoni ta' l-Awtorita kienet ġusta u korretta u li hu ma kellu qatt ebda obbligu lejn l-attur li jirripeti t-trasmissjoni in kwistjoni fil-każ li xi kliem tattaħdita ma instemgħux.

Biex ċaħdet it-talba ta' l-attur kif intqal l-ewwel Qorti, laqgħet it-tieni eċċezzjoni tal-konvenut (li fil-fatt kienet tikkonvolġi wkoll it-tielet waħda): iżda qabel għamlet dan, eżaminat u ċaħdet l-eċċezzjoni preliminari ta' l-insidakabi-

lita u f'dan l-eżami u għall-finijiet tiegħu eżaminat il-kwistjoni jekk bejn il-partijiet kienx hemm relazzjoni kontrattwali u rriteniet li kien hemm.

Bl-appell il-konvenut qed jitlob illi s-sentenza ta' l-ewwel Qorti tiġi revokata f'dik il-parti li ċaħdet dik l-eċċezzjoni preliminari tiegħu, fil-waqt li qed jitlob li dik s-sentenza tġi konfermata in kwantu ċaħdet it-talba ta' l-attur.

Issa għalkemm il-Qorti tifhem ix-xewqa tal-konvenut u talvolta l-interess materjali tiegħu li dak li rriteniet l-ewwel Qorti fuq l-eċċezzjoni preliminari ma jibqax, jekk jista jkun, iseħħ, dan ma' jistax jitqies li jagħtih interess ġuridiku li jimpunja dik is-sentenza.

Hemm bżonn li wieħed ma' jikkonfondix ħaġa m'oħra u jkollu idea eżatta ta' dak li, ġenwinament, għall-finijiet tad-dritt ta' l-appell, tfisser "sokkombenza". "Questa si verifika" — jgħid il-Mortara (Comm. Proc. Civ. Vol. IV § 251) — "quando per effetto della decizione pronunziata il litigante viene posto in una situazione meno favorevole di quelle che desiderava ottenere. **Non vi è dunque soccombenza** nel senso giuridico se le conclusioni furono **interamente accolte col rigetto però di talune eccezioni o delle ragioni di fatto o di diritto che adducenvansi in sostegno di esse.** Ne vi è qualora sia stata rigettata uniecceziono preliminare di carattere dilatorio o **pregiudiziale dando vittoria nel merito** a chi la proponeva. Ne ancore è permesso considerare soccombente chi ottenne l'accoglimento di una fra due conslusioni alternative. . . Ne, finalmente, se a giustificare una pretesa giudizaria furono dedotti piu titoli allo scopo egualmente idonei, potrebbe lagnarsi per soccombenza il litigante perche il magistrato, inconosciuta la validita e la sufficienza di uno, abbia omesso di portare esame sull'altro, o eseminatolo abbia reputato di metterlo da parte come non valido."

Dan hu naturali u konfaċenti għall-bon sens. L-interess ġuridiku ta' konvenut f'kawża hu li t-talba ta' l-attur dedotta kontra tiegħu tiġi miċħuda. Hu jista jimpjega biex jottjeni dak li skop diversi mezzi ta' difiża, konsistenti f'raġunijiet u eċċezzjonijiet, kollha tendenti għall-istess obbjettiv u identiku skop, ċioe li jiġi meħlus definitivament u interament *mill-pretensjoni miġjuba kontra tiegħu. Meta dan l*-iskop jiġi raġġunt, hu ma jistax jitqies gravat u l-interess ġuridiku tiegħu f'dik il-kawża hu eżawrit. Kieku l-mezzi diversi ta' diviża adoperati jkunu ilkoll riferibbli għall-meritu tal-kawża u wieħed minnhom jiġi miċħud b'mod illi t-talba ta' l-attur tiġi respinta in parti biss, il-konvenut jista ovvjament jappella mill-parti tas-sentenza li ċaħdet id-difiża tiegħu, għax id-deċiżżjoni relativa hija riflessa fid-dispositiv dwar it-talba. Imma meta jew id-diversi eċċezzjonijiet ikunu lkoll jirrigwardaw il-meritu u tiġi eskluża waħda minnhom iżda akkolta l-oħra b'mod illi, fir-riżultat, il-konvenut jiġi xorta waħda meħlus għal kollox mit-talba ta' l-attur jew waħda mill-eċċezzjonijiet tkun preġudizjali (kif kienet fil-każ presenti) u dik tiġi respinta, iżda tiġi akkolta l-eċċezzjoni tal-meritu u hekk it-talba ta' l-attur tiġi interament miċħuda "in questo ed altri simili casi", kif jgħid il-Mattirolo, "il convenuto ha di fatto ottenuto una piena vittoria".

Meta l-liġi tgħid illi litigant jista jappella minn "kap" ta' *sentenza li jkun favorevoli għalih, hi tippresupponi* illi d-deċiżżjoni fuq dak il-kap taffetta l-meritu tal-kawża u mhix tikkontempla dawk il-każijiet fejn deċiżżjonijiet fuq kwistjonijiet sorti fil-kawża huma biss verament inċidentali li, in definitiva, ma jħallu ebda rifless fuq id-disposizzjoni tal-meritu iżda biss jippjanaw it-triq għad-deċiżżjoni tiegħu. Jekk attur rebaħ il-meritu kollu dedott, għalkemm wieħed mit-titoli jew raġunijiet avanzati bħala bażi għat-talba tiegħu ġie eskluż; jew konvenut similment rebaħ il-meritu kollu għad li waħda mill-eċċezzjonijiet jew raġunijiet tiegħu

ġiet miċħuda, ma jistax, la fil-każ il-wieħed u lanqas l-ieħor jingħad legalment li hemm "sokkombenza".

Dan kollu qiegħed jingħad b'**riferenza għall-appell prinċipali** magħmul mill-konvenut.

Kieku 'per ipotesi' appella **prinċipalment** l-attur li tilef il-kawża, il-konvenut kien talvolta ikollu d-dritt li jappella **inċidentalment** mid-deċiżżjoni ta' l-ewwel Qorti fuq l-eċċezzjoni preliminari. Forsi, anke mingħajr ebda appell inċidentali *da parti tal-konvenut, il-kwistjoni, fuq l-appell prinċipali* ta' l-attur, kienet tkun riaperta għall-kunsiderazzjoni ta' din il-Qorti, bis-saħħa ta' l-effett devolutiv ġenerali tiegħu. Iżda din hi ipotesi li m'hemmx bżonn tiġi ulterjorment kunsidrata.

Il-konvenut issottometta, in sostenn ta' d-dritt tiegħu li jagħmel dan l-appell, illi d-deċiżżjoni ta' l-ewwel Qorti fuq l-eċċezzjoni preliminari, sa kemm ma tiġix revokata, tikkostitwixxi ġudikat bejnu u bejn l-attur, u tista bħala tali tippreġudikah jekk jinqalgħu inċidenti oħra bħal dak li fforma oġġett ta' din il-kawża.

In kwantu jirrigwarda **din** il-kawża, dik id-deċiżżjoni, jekk ma tiġix revokata, tassew tikkostitwixxi ġudikat **fis-sens ta'** sentenza definitiva li tivvinkola l-partijiet, kif tivvinkolohom, għal **din** il-kawża, id-deċiżżjoni tal-meritu. **Iżda** bir-rispett kollu din il-Qorti ma tifhemx kif jista jkun hemm fondament għall-biża tal-konvenut illi d-deċiżżjoni in kwistjoni tista qatt tkun bażi ta' "*eċċezzjoni ta' res judicata*" **f'kawżi oħra** li jistgħu jinqalgħu ankorke 'ex hypothesi' taħt l-istess "scheme" u anki bejn l-istess partijiet imma **relativi** għal **oġġett** u 'causa' diversa, sebbene simili. Id-deċiżżjoni ta' l-ewwel Qorti ikollha ċertament il-valur tagħha għall-istudju li għamlet u r-raġunijiet li ġiebet fuq

il-kwistjoni legali nvoluta. Imma din mhix raġuni biex tagħti fondament għall-appell tal-konvenut.

Il-każ presenti, fil-fattezzi rilevanti tiegħu jixbaħ lil dak "In Grosvenor Hotel *(No. 2)*" riportat *fil*-Law Report tat-'Times' ta' Londra tat-tlettin ta' Lulju, 1964 u deċiż mill-Qorti ta' l-Appell ta' l-Ingilterra. L-appellanti kienu talbu r-revoka ta' deċiżżjoni li biha kienet ġiet akkolta l-obbligazzjoni tal-Ministru minħabba "Crown Privilege" għall-eżebizzjoni ta' ċerti dokumenti f'kawża. L-Attorney-Generali, fl-appell, qajjem żewġ eċċezzjonijiet preliminari, waħda minnhom ta' l-insindakabilita tad-deċiżżjoni tal-Ministru mill-Qrati. Dawn l-eċċezzjonijiet li kienu jinvolvu kwistjonijiet legali u kostituzzjonali ta' l-akbar importanza u ġenerali għall-Kuruna, ġew respinti mil-Qorti, iżda, fil-meritu l-Kuruna rebħet billi t-talba ta' l-appellanti għall-eżibizzjoni tad-dokumenti ġiet miċħuda. L-appellanti, talbu l-permess biex jappellaw lil House of Lords, u r-rappreżentant tal-Kuruna, li kellu nteress evidenti li l-kwistjonijiet involuti fl-eċċezzjonijiet preliminari jerġgħu jiġu eżaminati mill-House of Lords, wera x-xewqa illi l-permess mitlub mill-appellanti, vinċituri fuq l-eċċezzjonijiet preliminari iżda sokkombenti fil-meritu, jiġi mogħti. Hu qal: "The appellants had won on a number of points of law which in the Crown's view should be ventilated in the highest court of the land. But *as the Crown had won, the Crown could not itself appeal.*"

Il-konvenut ipprova wkoll isostni l-appell tiegħu billi jgħid illi hu appella wkoll mill-ispejjeż. Iżda għal dan ir-*riliev hemm diversi risposti. L-ispejjeż* rigward *id-deċiżżjoni* tagħha fuq l-eċċezzjoni preliminari tal-konvenut. Hi pprovdiet biss dwar l-ispejjeż b'mod ġenerali għall-kawża kollha fil-parti fejn iddisponiet mill-meritu kollu tal-kawża *u hemm użat mid-diskrezzjoni li kellha skond il-liġi billi or-*

dnat li l-ispejjeż, almenu dawk prinċipali jibqgħu mingħajr taxxa.

It-tieni, hu manifest illi l-appell ta' l-konvenut mhux, *fir-realta, dirett kontra r-regolament ta' l-ispejjeż kif ordnat mill-ewwel Qorti.* M'hemmx fil-petizzjoni ħlief is-solita frażi ta' użu "bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-appellat."

It-tielet, għad illi wieħed jista xi drabi jappella anki biss mill-ispejjeż, dan jista jiġri meta l-meritu jkun appellabbli anki jekk mhux appellat, imma mhux meta l-meritu jkun inappellabbli.

Kwindi l-appell prinċipali magħmul mill-konvenut f'dan il-każ kien inamissibbli, u, bħala tali bla effett.

Ikkunsidrat fuq l-appell inċidentali ta' l-attur.

Ġa la darba l-appell prinċipali ġie ritenut **inamissibbli**, anqas jista jitqies ammissibbili l-appell inċidentali. Kif intqal fis-sentenza Vol. XXX, I, 17, "id-dritt ta' l-appellat (għall-appell inċidentali) joħroġ minn dak ta' l-appellant (prinċipali).

"Il-Qrati tagħna sa anki ddeċidew illi mhux biss meta l-appell prinċipali hu inammissibili imma anki meta hu sempliċement null, jaqa anki l-appell inċidentali li "ha l-mossi minn dak l-appell prinċipali u li qiegħed jippresupponi l-eżistenza ta' dak l-appell mentri dan qatt ma eżista skond il-liġi" (Vol. XXXII, I, 67).

Għal dawn il-motivi din il-Qorti tiddeċiedi billi

1. Tiddikjara inammissibili l-appell prinċipali ta' l-konvenut bl-ispejjeż kontra tiegħu.

2. Tiddikjara, konsegwentement, li hu inammissibili wkoll l-appell incidentali ta' l-attur bl-ispejjeż mingħajr taxxa.